

Անադոլոյն Պարկեանք իրենց մահառիթ մկրտող վրէժնոյս շին անողորմաբար կտրեցին այս սիրուն գրարթուն ազնիւ օրիորդին կենաց ոսկեթելը , առանց խնայելու անոր երեք տասնամայ ծաղիկ հասակին և անոր բնական ու բարոյական ձրիցը :

Արաքինափայլ խնկոյնի օրիորդը արդէն երկինքը կը գտնուի իւր հօրեղբոր դստեր Պալեան մեծաշուք Սարգիսի տիկնոջ քով, և ընդ դասս արդարաց հոգեւոր ուրախութեամբ կը բարեբանեն ամենասուրբ Արքայորդութիւնն :

Երանի՜ թէ այս միութարական բարեպաշտ խորհրդածութիւնները , շնորհիւ Հոգւոյն սրբոյ , կարող ըլլային անոնց գործվողութիւնը ծնողաց կսկծալի սաստիկ ցաւերը քիչ մը թեթեւցնել :

Պաղաւայէն օգոստոսի 15-27 ամսաթուով հետեւեալ սգալի լուրը կը հաղորդեն մեզ :

«Առաւօտս պատահեցաւ տխրութիւն ինչ 'ի մերապիսի աստ , պակասելով 'ի կենաց պատանւոյն պարոն Յովհաննէսի Զօրարայ Ս. Մանուկեան 'ի հասակի 21 ամաց : Սա էր եղբոր թոռն պատուելի աղջակեր տիկին Մարիամայ Յ. Յարութիւնեան» :

Կոստանդնուպոլսէն կը գրեն թէ Ե. Բիւզնացի Սարկոսեան մեծարդոյ Պետրոս Էֆէնտին , բարձրագոյն հրամանաւ , օսմանեան հիւպատոս անուանեցաւ Ղենդլայի մէջ :

Կոստանդնուպոլսոյ Դամասկոս անուն պատուական հանդիսին 15-երորդ թիւէն հետեւեալ յօդուածը կը քաղուի , որ յիշեալ մայրաքաղաքը բնակող աղջակին աստիճանաւորաց ցուցակն է .

Գեորգ-Պէյ Երամեան .	Իւլա Էփէլ
Պօղոս-Պէյ Տատեան .	Իւլա սանի
Յօհաննէս-Պէյ Տատեան .	Իւլա սանի
Եպրո Էֆէնտի .	Իւլա սանի
Աղաթօն Գրիգոր Էֆէնտի .	Իւլա սանի
Սէրվիլէն Էֆէնտի .	Միւթէմայիլ
Ըռաբէլ Էֆէնտի Պ. Տատեան	Միւթէմայիլ
Ըռաբէլ Էֆէնտի Յ. Տատեան	Միւթէմայիլ
Ստեփան-Պէյ Երամեան .	Միւթալայ
Բարուհակ-Պէյ .	Միւթալայ
Թորոս-Պէյ .	Գայմազամ
Գրիգոր Էֆէնտի Մարկոսեան	Սանիլէ
Ըրդուման Էֆէնտի .	Սանիլէ
Օտեան Էֆէնտի .	Սանիլէ
Համամճեան Սարգիս Էֆէնտի	Սանիլէ
Եպրո Էֆէնտի .	Սանիլէ
Վահան Էֆէնտի .	Սանիլէ
Սիմօն-Պէյ Տատեան .	Սանիլէ
Յակոբ Էֆէնտի Տատեան .	Սանիլէ

բութիւնն անիծեցին , և նորանք օր քառ օրէ սկսան նուազել և թշուառանալ : — Իւլալ շատ բարի , ուրեմն մեր աղբին ինչ հարուածք որ եկած լինի , հոգեւոր-նորին է եկած , և նորանք են եղած մեր բոլոր թշուառութեան պատճառն . . . աւագ . բայց փոքր համբերիլը ընթերցող , պատուելի ծեր տիկնոջ կարծիքն ոչ բոլորովին սխալ է , և ոչ բացարձակապէս ճշմարիտ . մեր անձնից արտաքին մի այլ բանի վերայ պիտի հիմնենք մեր թշուառութիւնն . անձնից կարգապահութիւնն են կարող զնախել որչափ ձեռնածուքն և կախարհներն , որոնք տղիտայ և տղայոց սիրտն միայն կարող են աշիւ և գողի մէջ ձգել , այլ կատարեալ անձնի համար միայն ծիծաղի նիւթ են և կամ զգուշացնող առարկայ . անձնից բան յառաջ չգնալ , և հոգեւորներն աղբին կործանելու համար մին այլ զէնք ունին , որ ընկալաւ եռաթանուցն աւելի ահարկու և վնասակար է , և այն է «Երկպառակութիւնն» : Գորանք իւրեանց սեւ շորերի ներքոյ կրումեն այդ աղբակործան շարեայ սերմին , և շատ ուշադիր են որ ապաւանտում , ճանապարհի վերայ , և կամ փշիլի մէջ չցանեն նորանց . այլ լաւ և բարեբար երկրի մէջ շաղկապեն , և իւրեանց յոյսն դատարի չլինի , որ երեսնաւոր , վախճանաւոր և հարկաւոր պտուղներ կը քաղեն շատ փոքր միջոցով :

Այժմ՝ Մարտոս , Սուրբ , Բարսեղ և Սէյդաբաղ կաթին իւրեանց կործանման թուականն համարել մի զրգաթութիւնից . որ պատահած է 'ի մէջ հոգեւորականաց և ոմանց յաշխարհական կարգէ . բայց ոչ թէ անիծաչոր են եղած նորանք . հոգեւորականաց զէմ մարտեալու համար ,

Դերմիր Էֆէնտի Տատեան .	Սանիլէ
Գրիգոր Էֆէնտի Տատեան .	Սանիլէ
Յօհաննէս Պ. Տատեան .	Սանիլէ
Կարապետ Էֆէնտի խաւարեան	Սանիլէ
Բօնիսթան Էֆէնտի .	Սանիլէ
Ըրթին Էֆէնտի Թեղեան .	Բապա
Ուրթիլ Էֆէնտի Երկանեան .	Բապա
Աղբանիկ-Պէյ Կրճիկեան .	Պին պաշի
Գրիգոր Էֆէնտի Թաղաւորեան	Պին պաշի :

Իշմիրի մէջ , ժանտախտի յատկեալ Հայոց հիւանդանոցին (Սօրթաքիա) կից եղած պարտէզը , որուն մէկ կողմը Բապախանէն և միւս կողմը Չայլը պարճէ կոչուած ծառաստանները կը շայի , քաղաքիս աղբային ժողովոց միջան հաւանութեամբ և զի սուրբամբը ծախու հանուած է . ուստի դոյ առնուլ ուղղող կը շայի աղբային խորհրդարանը երթալ և այն տեղ եղած նոյն պարտէզին յատկազրծը (խարթան) նայելով սակարկութիւն ընել :

Յարգոյ Թաղիկեան պարոն Պօղոս , որ լուսանկար պատկերաւան է , կը ծանուցանէ թարեւեր հասարակութեան քաղաքիս , քի Յորեկրաճիայի զանազան արտադրութիւններ , գործիքներ եւ նոյն արհեստին վերաբերեալ ուրիշ հարկաւոր եղած ամեն բաները , նմանապէս այցելութեան տոմսակներ (քաշք տը վիզիթ) շինելու գործիք կը վաճառէ : Իսկ վաճառատունն է Յարմակայ քաղ , Իսպիւրտեմի Յարմակայ մէջ , դուրսն մտնելու պէս աջ կողմը :

Պարոն Թաղիկեան Յորեկրաճիայի արհեստը շատ տարի է 'ի վեր 'ի գործ դրած ըլլալով , հոգ տարաւ եւրոպոյ առաջին գործարանապետաց հետ յարաբերութիւն ունենալ . որով կարող եղաւ շատ բնութիւններ բերել տալու : Ուստի տարակազմ զկայ քի աւելոր վաճառատունը ծախաւ առնելու երբեք զգուշացնող գործիքները ըստ ամենայն մասին : Պարոն Թաղիկեան յանձնառու կը լինի նաեւ եւրոպայէն բերել տալու Յորեկրաճիայի վերաբերեալ ամեն տեսակ բաներ , երբ ուզող գտնուի . եւ նոյն արհեստը դաս կուտայ իւր աշակերտաց մէկին գործարանը :

ՍՍ.ՐՅԸ ՄԵՄՏՈՒՄՆԵՐ ԶԵՆԸ ՏԵՅԱՍԹԻՐ ԿԼԱՄ
ԿՐԿԵԱՏՈՒՄԱՐ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
Զմիւռնիա , 'ի տպարանի Տեւեան
1863

Հայերէն տառերով և թուրքերէն լեզուաւ շարադրուած օգտակար դիմէն է այս առաջին հատորը . որ քառածալ 100 էրեսէ բաղկացեալ է . և ընդամենը երեք հատոր պիտի ըլլայ : Ասոյց մէջ յարգոյ հիշակալ որ է Դարդիզ Գրիգորի Գրիգորի աղան Միւթիլեան , ընդար-

անէծքն նորանց չէմբասան . բայց աղբային երկպառակութիւնն , որ միշտ աշակերտ կ'ընթերցէ կենտին : Ընկերութեան միջի ամենայն անգամին հաւասար կերպով լուսաւորուած չեն , այլ նորանց շատնջի մնաց վերայ դէռ նախապաշարուած տրուած . և սոյն նախապաշարման ներգործութեամբ գործումն նորա միշտ և խորհում : Հոգեւորականք նախապաշարեալ աչքի առաջին մին գերադոյն էակներ են , որոց ամենայն արարմանցն և գործեցն ոչ ոք չպիտի կրնայ հանդիսանայ . թէ որ նորա ամեն միւս զէնքն սեւ է , պիտի հաւատայի , և թէ աղուան ձեռնակ 'նոյնպէս պիտի լինի ընդունելի . այս նախապաշարեալ միշտ պատրաստ են հոգեւորականաց կողմն պահել , երբոր նորանք իւրեանց շար գործոց համար առելի են լինում հասարակութեան մէջի լուսաւորեալ մասին , և ամենայն հոգով ջանաւորման նորանց պաշտպանել : Եւ ահա սորանից ծագումն երկպառակութիւնն ամենեւին անհաւասար գործութեամբ անհատից մէջ , քանզի մի կողմն է ժողովրդոց նախապաշարեալութիւնն և բազմութիւն մասն , ունեւոր իւրեանց ջատաղով և օգնական , եկեղեցին՝ քահանայ , աջ , խաչ և մասնաւոր , սորմ են որ մոլեղին հրդեհի պէս իւրեանց հաւատարմութիւն իսպառ սպուռ անհետացնել կը ջանան քանզի բանն չէ իւրեանց առաջնորդն , այլ կրօնաւորութիւնն , և ինչ զոր որ լինի կանեն իւրեանց կամքն յառաջ տանելու և իւրեանց թշնամեան խոնարհացնելու համար : Սորանք են այն բազմազգու քաղաքն որ Հիւրիւսիան անգամ պարտաւարեց . և որից աւելի վտանգաւոր թշնամի չէ կարելի ունենալ . իսկ միւս կողմն

ձակ և պարզ կերպիւ կը քաջատրէ տուժարակալութեան և վաճառականութեան կանոնները համեմատ օսմանեան օրինադրելն վաճառականութեան : Դարձեալ Թուրքաստանի և Եւրոպայի գլխաւոր քաղաքներէն եղած ապրանսոյ վրայոք տեղեկութիւններ կուտայ , անոնց զանազան կշռոյ և չափոյց վրայոք հարկաւոր եղած ծանօթութիւնները կը քաջատրէ , և այլն , և այլն :

Առայժմ առաջին հատորը տպուած է և երկրորդը ու երրորդը հատորները մամուլի ներքեւ կը գտնուին :

Երեք հատորից զինք մէկ տեղ՝ երեք արծաթ մէճի տիէ է . և իզմիրի մէջ կը վաճառուի Կիրիտ խանը Նուսրեան յարգոյ Յօհաննէս աղային գրասենեակը :

Յիշեալ Գրիգորի աղան Միւթիլեան , որ քանի մը տարի է 'ի վեր խիստ արժանաւոր կերպիւ գրագրութեան պաշտօնը կը վարէ Կիւմիլի երեւելի Հայ վաճառականի մը քով և այժմ հրաժարած ըլլալով , կը խնդրէ նոյն պաշտօնի ուրիշ վաճառականի մը քով մնալ թէ՛ աստ և թէ՛ 'ի Կոստանդնուպոլսի . և սրովհետեւ պարզ տուժարակալութեան , կը խնայուի և թաւաքանութեան մէջ կատարեալ տեղեկութիւններ ունի , նմանապէս քաջ գիտէ թուրքերէն և յունարէն լեզուները , կը յառաջ թէ՛ միւս վաճառականի քով որ մտնելու ըլլայ , քոչ պիտի ընէ զիս իւր գործունեայ ծառայութեամբ :

Բայց մինչև որ այսպիսի հաստատուն չառայութիւն մի գտնուի , գրագիր պարոն Գրիգորը յանձնառու կը լինայ կրկնաւորման վաճառականութեան 'ի հաշուած տուժարակալութիւնը՝ փախաբոյս պիտի չլինի . նմանապէս օրը մէկ երկու ժամ՝ միւս վաճառականի գրասենեակը երթալով՝ անոր տուժարները կամ մասնաւոր հաշիւները կարգի դնելու յանձնառու կը լինայ : Ուզող՝ Կիրիտ խանը Նուսրեան Յօհաննէս աղային գրասենեակը կը խնայ գտնել զինքը :

ՀԱՍՊԵՐՏՈՒՄՆԵՐ ԵՆԸ
Իշմիր , 'ի տպարանի Տեւեան , 1863

Ուրածալ 48 էրեսէ բաղկացեալ փոքրիկ գրքոյկ մըն է , որ բաւերական խաղ մի յայտարարեալի ի բարոյականութեամբ : Յարգոյ պարոն Հայկ Յակոբ Տեւեան ուսումնական երիտաւարաց քաղաքում է այս գործը 'ի գաղղիականէ 'ի լեզու աղբարեարար եւ տպի տուած է զայն յամիճ 1863 : Եւ սրովհետեւ տպեալ օրինակները գրեթէ ամենքն ալ ծախուած են , քաղաքումն արժան հետաքեցաւ երկրորդ տպարարութիւն մի քնել տալ 'ի պէտս քնքեր շատեր աղայոց ազգիս : Կը վաճառուի Տեւեան տպարանը , 'ի զին կես Յարմիքի հատը :

Կը լինի թէ Փարիզ անուն լրագրի , խմբագիր յարգոյ պարոն Մ. Մուրադեանը՝ իւր անձնական տկարութեան պատճառաւ Սալթա կողմն դադարէ օգտավորութեան համար : Հիւսիսեան յիշեալ աղբօրու լրագրին հրատարակութիւնը առժամանակեայ կերպիւ դադարած է :

Է այն սակաւթիւ աղաւախ , աղաւախք . և լուսաւորեալ մասն , որ որքան քաղաք , աղաւախք , և Աստուածապաշտ , այնչափ էա անգործութեան և չարութեան հետ ոխերիմ թշնամի , հատարակութեան միջի թշնամեալ ամենայն երեւելի և օգտակար բաների հեղինակ՝ այլ առանց համակրանութեան աշար և սրտաբեկ . մտաց քանքարով հարուստ և հարազատ , այլ բազմութեան ձեռաց և օգնականութեան կարօս . միւս բանիւ ընկեալ թուական հոգին , որ առողջ հարմիւր հետ միանալով միայն կարող էր յառաջ տանել ամենայն բան յաշխարհութեամբ . այլ առանց մարմնոյ թոյլ օգնող անկերպարան : Այս երկու կողմանց երբ այսպէս միմեանցից բաժանուեցան , երկուքն ևս բազմապիսեալ կաման մեռեալ . և թէ միմեանց չլինան ևս , որ անհնարին է , բաժանուեն և երկապառակին բաւական էր նորանց կործանել : Ահա այսպէս է եղած Հնդկաստանայ Հայոց գաղթականութեան շուտով ծագելուն և աւելի շուտով թաւառելուն : Այս ինչ նորա սկսելն համակրանութեամբ և սիրով ձեռնառնելու լինելու մեծամեծ գործերի , մի սեւաղբու դըրած է նորանց մէջ դժտութեան խնձորն , և այնուհետ սկսելն նորանք իւրեանց բուն և գործն թողնել , և միմեանց կործանելու համար հորեր փորել :

Այս կիճեր կրծք , ինչպէս «Պառ» 'ի բարձունս Աստուծոյ և յերկիր խաղաղութիւն և 'ի մարդիկ հաճութիւն՝ քարոզող պաշտօնեացի , պատիւ և հարուածք են եղած աղբայ , որոց թշուառագոյնն Հայի է :

Կը բարեմարտեմք որ մեր պաշտօնակից ուսումնական եղբայրը շուտով ձեռք բերէ իւր անողջութիւնը, որպէսզի կարող ըլլայ անյապաղ շարունակելու իւր պատուական թերթին խմբագրութիւնը յօգուտ ընդհանուր ազգիս :

ԵՆՇԻՆՈ

ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՎԻԳՔՕՐ ՀԻՒԿՕԻ

Ի ՉՊԻՆԻԱ, 'ի տպարանի Տէտէեան, 1863

Թատրոնական գեղեցիկ ու բարոյական բանաստեղծութիւն մըն է քարգմանեալ ի գաղղիական բնագրէ 'ի հայերէն մարտի աշխարհաբար լեզու : Այս գործը քառածայ 55 երեսէ բաղկացեալ փոքրիկ գրքոյն մըն է, որ կը վաճառուի Տէտէեան տպարանը եւ Արշալոստոյ գրասենեակը 'ի գին 1 Ֆրանքի բոլորակովը :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 16 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Ազգային Սահմանադրութեան պահանջած ամեն անօրէնութիւնները օրինաւոր կերպիւ 'ի դործ դրուելով, իզմիրի Առաջնորդ դերաստան տէր Պողոս արքայան արքայիսկոպոսը՝ երէկ ազգային ընդհանուր ժողովով եւ բացարձակ քուէից առաւելութեւ Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարք անուանեցաւ :

Կը հաստատեն թէ Բարձրագոյն 'Իուռը որոշած է յատուկ յանձնաժողով մի կազմելու . որուն պաշտօնը պիտի ըլլայ Եւրոպիոյ տէրութեանց հետ եղած վաղեմի դաշնագրութիւնները (աճանամբ) քննել 'ի մասին անշարժ ստացուածք ծախու առնելու իրաւանց՝ զոր օտարաշահները կը պահանջեն : Այս յանձնաժողովը բաղկացեալ պիտի ըլլայ արտաքին գործոց պաշտօնէսէն եւ Արքայութեան բարձրագոյն Ատեանին երեք անդամներէն, ու պիտի աշխատի Հաթի շիւմայուլին գործադրութեան միջոցները զրոնել, առաջարկելով փոքրիկ դաշնագրութեան ստորագրող տէրութեանց, որպէսզի միաբան խորհրդով հանուին ու ջնջուին վաղեմի դաշնագրութեանց մէջէն այն յօդուածները, որոնք հակառակ են խորհրատանի իրաւանցը եւ 1856ին հրատարակուած կայսերական Հաթի շիւմայուլին իմաստիցը :

Ալըսուի թէ Սուլթան ջրանցքին շինութեանը վերաբերեալ Սեփ-Եթարդոսական նոր նախկին միմտերս յուղարկեցաւ Եթարդոսի փոխարքային . ուրուն իմաց կը տրուի թէ յիշեալ ջրանցքին ընկերութիւնը պարտաւորեալ է 12 հազար հոգիէ աւելի գործատու չժողովէ եւ իւր ձեռքը եղած այժմեան երկիրները եթարդական կառավարութեանը յանձնէ :

Սուրի-Բեքիւմի երեւելի անձը, որ փոքրիկ մեծահամբաւ փաստաբաններէն մէկն է, անցեալ շաբթու հասաւ 'ի մայրաքաղաք մասնաւոր գործով մը :

Յունաստանի օսմանեան դեսպան 'Իոթիատիս-Պէյը, որ առժամանակեայ կերպիւ Կոստանդնուպոլսու եկած էր, ամսոյ 8ին վերադարձաւ յԱթէնս, որպէսզի ներկայ գտնուի Հելլենացոյ նորընտիր թագաւորին ըլլալու ընդունելութեանը :

Արշալոստոյ նախընթաց թուով ծանուցինք թէ նորընտիր Վաղարշական ժողովոյն հինգ անդամները իրենց հրաժարականը տուին . սակայն յետոյ զիջանելով 'ի թախանձանս նոյն ազգային մեծարդոյ ժողովոյն, հաճեցան ազգասիրաբար իրենց հրաժարականը ետ առնուլ :

Ազգային կրօնական ժողովոյն դիւանը հետեւեալ կերպիւ կազմուեցաւ . տէր 'Երսէս եպիսկոպոսը՝ ատենապետ, փափաղեան տէր Յօհաննէս քահանայն՝ փոխանորդ ատենապետի, Սամաթիոյ տէր Արիստակէսը՝ ատենադպիր, Միջադիւղի տէր Սահակը՝ փոխանորդ ատենադպիր :

Ազգային քաղաքական ժողովն եւ հետեւեալ կերպիւ կազմեց իւր դիւանը . Ստեփան-Պէյ Ալանեան ատենապետ, 'Երսէս էֆէնտի Յ. Տատեան՝ փոխանորդ ատենապետի, 'Լադրանիլ-Պէյ Կըճիկեան ատենադպիր :

Ալըսուի թէ Բարձրագոյն 'Իուռը Վաղարշոյն կամուրջը մէկ տարուան համար վարձու տուեր է Սթամբուլ եւ ընկերք պարոնայ 'ի զին 2 միլիոն 200 հազար ղուռուշից : Հասարակօրէն կը կարծուի թէ այս սակարկութիւնը, որ աճուրդով (մէզաթ) եղած է, աւելի օգտակար է Բարձրագոյն 'Իրան քան թէ յիշեալ վարձակալաց :

—Ասկէք քանի մի ամիս յառաջ, բարձր ծովակալն իրան ժողովոյ նախագահ բարձրագոյն Սոստաֆա փաշան՝ Եւրոպիոյ զանազան երկիրներու մէջ օդափոխութեան իւր ճանապարհորդութիւնը կատարելէն վերջը, ամսոյ 6ին հասաւ 'ի մայրաքաղաքս :

ՔԱՆԱՔԱՆ ԵՆԻՔԵՐ

Ձմիւռնիս, 19 Հոկտեմբեր :

Ամսոյ 16ին չորեքշաբթի առաւօտուն հեռագրական գծիւ լուր հասաւ 'ի Կոստանդնուպոլսոյ 'ի կողմանէ Տեղապահ սրբապետին, որ պաշտօնակրն կերպիւ կը ծանուցանէ թէ իզմիրի մեր դերաստանի առաջնորդ սրբապետն տէր Պողոս արքայիսկոպոսը՝ Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարք ընտրուեցաւ . ուստի շուտով իւր ձախադարձորդութեան պատրաստութիւնը տեսնէ :

Այս կարեւոր լուրը անուշաւուն պէս, իզմիրի ազգային քաղաքական ժողովը փութացաւ յատուկ սուրհանդակ մի յուղարկել 'ի Սանիսա . ուր մեր գերապատիւ Առաջնորդը գայած էր յայտնելու իւր հոգեւոր հօտին 'ի Նորին Սրբապետութիւնը հինգշաբթի երեկոյն վերադարձաւ իզմիր : Բայց տակաւին ոչ քաղաքիս Հայ ժողովրդեան կողմանէ որոշում մի եղաւ թող տալու իւր ամենապիկի հոգեւոր հովիւը որ երթայ 'ի Կ. Պոլսի, եւ ոչ նոյնիման Պողոս սրբապետը դեռ որոշում մի ըրած է ընդունելու յիշեալ ընտրութիւնը :

Գիտե՛ք արժանէ որ մէկ քանի ամիս յառաջ, գերապատիւ Պողոս սրբապետը՝ իւր հրաժարականը յուղարկած էր 'ի ձեռք Տեղապահ սրբապետին, խնդրելով 'ի նմանէ որ ընդհանուր ժողովէն Պատրիարք ընտրուելու հարկաւորաց ցուցակին մէջ իմ ինքն ինքս տեսնուելով, իւր հրաժարականը մատուցանէ յաղովոյն :

Տարակոյս չկայ թէ գերապատիւ Տեղապահ սրբապետը յիշեալ հրաժարականը մատուցած է . այսու ամենայնիւ ազգային ընդհանուր ժողովը դարձեալ Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարք ընտրել էր Նորին Սրբապետութիւնը քուէից բացարձակ առաւելութեամբ :

Երուսաղէմայ վանուց միաբան արժանապատիւ Եսայի վարդապետը, որ Անդրիւս գալստէ իւր փոթեղարկիւնի վրայք իւր ունեցած տնկելութիւնները կատարելապէս գործելու համար, ամսոյ 5ին վերադարձաւ իզմիր, ուր շարաթ մը մնալով շարունակեց իւր ճանապարհորդութիւնը սուրբ Երուսաղէմ կրթաւ :

Յիշեալ արհեստագէտ ուսումնասիր վարդապետը, նպատակը եւ ընդհիւ Մանչէսթըրի, Լոնտոնի եւ Շառլիի հայկազուն վաճառականաց եւ ազգասէր երեւելի անձանց՝ փոթիկարկիւնի վերաբերեալ բաւական զործիքներ եւ մեքենաներ ծախու տուաւ եւ նոյն արհեստին մէջ հարկաւոր եղած տնկելութիւնները բարձրաւ ձեռք բերաւ իւր բնական հանձնարամտութեամբ :

Մեծին Բրիտանիոյ դեսպան 'ի Կոստանդնուպոլսոյ, վստահալը սըր Հանրի Պիլլըրն անցեալ ամսոյ 25ին Անգլիոյ պատերազմական Գաւառոք անուն չորեքուրով հասաւ 'ի Վիոն, ուր իւր բարձր աստիճանին արժանաւոր պատուով ընդունուեցաւ, Նորին Վստիւթիւլը 5-4 օր յիշեալ կողմն մնալէ ետեւ՝ Սամուսիցա :

Չանաքալէի Հայոց կողմանէ եւ նոյն քաղաքին ընթերցասիրաց ընկերութեան կողմանէ արժանապատիւ տէր Պողոս քահանայն իզմիր եկած է զրամական օգնութիւն խնդրելու 'ի նպատակ դպրատան մի, որ կը ընկնուի յիշեալ քաղաքին մէջ : Կը յուսամք թէ այսպիսի ազգօգուտ գործոյ մը համար՝ իւրաքանչիւրք յօժարամտ պիտի փութայ բիշ կամ շատ օգնական ըլլալու ըստ հաճութեան սրտի լըրոյ :

Յարգելի մեծ Բողոքարկ Մանուկը՝ որ շատ տարիներէ 'ի վեր քաղաքիս Սրբապետ ընդհանուր հիւպատոսարանին ատենապետն էր (քանչէրէն) է, վիհափառ իշխաւ իշխորդութեան հրամանագրով, հիւպատոսի փոխանորդ եւ ատենադպիր անուանեցաւ :

ՄԱՆՈՒՅՈՒՄ

Ռուսաց ընկերութեան Լիւմբի գործակալութիւնը իմաց կուտայ հաւաքութեանը, թէ Շոգեշարք Նաւարկութեան է փանաղակաւորեան Ռուսաց Ընկերութեանց յետ այսորիկ պիտի ապահովէ, այսինքն սիրաբար պիտի ընէ, եթէ ուզող ըլլայ, իւր շոգեհանուց մէջ բեռնաւորութեամբ ապրանքները եւ յրամոց խորձերը (ամանեքները) :

Լիւմբի գործակալութիւնը կը ծանուցանէ միանգամայն թէ Կոստանդնուպոլսոյ եւ Դրապիլոնի մէջ նաւարկութիւնը ամէն օր պիտի ըլլայ Ռուսաց խիստ

մեծ շոգեհանութիւն . ուստի անոնք որ կուզեն իրենց ապրանքները յանձնել կամ ճանապարհորդութիւնը ընել Անատոլիոյ նաւահանգիստները երբայտ համար, ամէն կերպ յարգութիւն եւ պիտրութիւններ պիտի գտնեն Ռուսաց շոգեհանուց մէջ :

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ ուզողը՝ կրճալ դիմել քաղաքիս գործակալութեանը, որուն գրասենեակները Հոնդըրի միջոցով կը ծախան են :

ՁԱՐՄԱՆ ԱԼԵԻ ԴԵՂՄԻ

Սպէտնի Թոմայի Հոլոնէյ :

Կ'ըսեն թէ մարդկային մտաց ամեն արտադրութիւնները ժամանակ մը տեւելէ ետեւ, նոր գիւտեր անոնց տեղը կը բռնեն : Բայց այս խոսքը այս դեղին չվերաբերիր . փաստը օրուան մը համար չէ, այլ մշտապէս անոր ներգործութիւնը . ըստ որում արեւան մէջ եղած հիւանդութեանց արմատները կը ջնջէ եւ բժշկութեան արհեստն ալ անկէջ աւելի բան մը չկրնար ձեռք բերել : Այս սպէտնի մտոյն եւ մարմնոյն մեքենայութեան մէջն անցնելով, ինչպէս որ ջուրը ծակայից բանէ մը կանցնի, կերթայ կը քանէ խոյլ պարանոցի, օտիկ, ուռնոյք եւ քաղցկեղ ըսեալ աստիճան արմատը մանապէս գէշ վիճակ եւ պաւսնեղութեամբ անցորդաբար որ արեւան չընթերցու թիւնը կաւեն, եւ անոնց ապակաւութիւնը անհետ կը ընէ :

Ցաւ սրունից :

Հոլոնէյի սպէտնի ամեն գեղեցիկ մէջ կը բժշկէ սրունից (պալոք) ցաւերը թէ եւ քան տարուան ըլլայ . Ուրիկ կարծիք ունեցած էր որ անոնց ըլլալ մարմնը, այս պատճառով քիմիայէն, եւ յիշեալ սպէտնի օրը երկու անգամ առաւապէս դուրս ցաւած տեղը եւ աղէկ մը չփռել : Յետոյ նոյն սպէտնի լաթի մը վրայ շատեկ քսելով ցաւած տեղը ծածկելու է : Այս կերպիւ եւ շարունակ հոգ տարուի, քառասունը հիւթերը դուրս կը լինէ . վերջերք բիշ ժամանակ քան մէջ յարմարաց անտի կը բժշկուին եւ սրունից միւս մասերը իրենց բնական երեւոյթը դարձեալ կը ստանան :

Հին վերք, խոց եւ քաղցկեղ :

Խոյլ պարանոցի, եւ ուրիշ խոցերը, որպէս եւ հիւսցեալ ըլլան, շուտով կը բժշկուին Հոլոնէյի սպէտնի եւ դեղանոցները գործածելով : Այս դեղին ներգործութիւնը որպէս լաւագուտ շարաւաղք քաղցկեղաց վրայ գրեթէ հրաշալի է . քանի որ բերան անոնց վրայէն կը հանէ դիմոյն որ զխոցը կը բանեցնէ միշտ . եւ հետեւեալ կը բժշկէ զանոնք :

Կիւսեմ ջրաց եւ կարծրութիւն 'ի յօդաւորութեան (օյնաք երեք) :

Այս ատենքն եւ շուտով կը բժշկուին Հոլոնէյի սպէտնի . որ իւր ներգործութեամբ երեւելի հանգիստեցան եւ անհամարձեւութեան շատ գեղեցիկ մէջ :

Տեղաւորութիւն :

Այս սպէտնի տեղաւորութեան (մայաւու) ամենին փառաւոր դեղքերը կը բժշկէ, եւ թէ գործածեն զայն՝ ինչպէս որ պատշաճ ըլլալու է ծանուցագրոյն մէջ :

Սորթային հիւանդութիւնք :

Խաղաղարանները (կապարձք) չոր արտաք յարձակութեանը եւ մարդոյ մօրթոյն ամեն գրգռութիւնները անեղի տեղ կը լինեն : Երբ մէկ անգամ այս սպէտնի քուրթը, 'ի յօդաւորութեանը արտաշնչութեան պոկոտ լինելը կը պատճառուի, եւ ըստարեւմտայ սպէտնի ներս մտնելով կը ծանայ անփոքր մարմնոյն ծակ տեղը եւ կը ցրուի դուրսը, սա կերպիւ հիւանդութիւնը անհետ կը լինի : Այս տեղիները, որոց երկու եւ բազմակերպ աղեղանքներ են մարմնային հիւանդութիւններով, կը տան աս միջոցաւ յիշ գրգռու դեղք գործածելով, շուտով անհետ ընել նոյն տեղը գեղեցիկութիւնը եւ դարձեալ ձեռք բերել մարմնոյն բնական դոյնը եւ կարգութիւնը :

Այս սպէտնի յատկապէս օգտակար է հետեւեալ ատեղից . Ուռնոյք . Բաղցկեղ (շերտեղ) . Կորուածք . Գեղուտ կամ կծկուած մկանց կամ ջրաց (սինիլ չեքիլէն) . Կոշտ ոտից (նաւոր) . Խօթութիւնը մորթոյ . Յօդաւորութիւն . Խաղաղարտ (չպան) . Ջրորութիւն (սրագա) . Դեղաբերան եւ լրիւարտ վերք (ֆիսիլ) . Ուռնացաւորութիւն (նիգրիս) . Սերմակաթութիւն (պէլ սօլեքլուր) . Քոս . Լեղի հիւանդութիւնք : Խոյլ պարանոցի : Ցաւ պարանոցի : Արտաքիտեան ատեղ . Դոզ ցաւակի (թիք տուլլեթ) :

Այս սպէտնի, որ կը շինուի զանոնք գտնուին անձնական վերակացութեամբ, անոր ընդհանուր գործարանաց մէջ կը ծախուին 'ի Լոնտոն Սթրէթ կողմէ թաղը թիւ 244 . եւ 'ի Նոր Էթրք Մայթէն Լէն թաղը թիւ 80 : Իսկ ուրիշ երկրները, իւր գործակալաց քով կը ցանուին . որոց անունները հետեւեալներն են . Իզմիր . Ի. Բար . Ֆրէր, Կոստանդնուպոլսոյ Ա. Սթամբուլ . Փ. Տեղաւոր . Ալըքսանդրի . Փ. Բեքրի . Լոնտոն . Կալարտի . Վիտ կըլլէ . Տ. Սթրէթ . Մալմար . Միւնի . Պարիզ . Եւրոպ . Վալայ :

Յիշեալ սպէտնի տուրքերը զանազան մեծութեամբ են եւ կը վաճառուին 9, 22, 33, 88, 176 եւ 264 ղուռուշի իւրաքանչիւրը . եւ ամէն մէկուն մէջ հայկերէն լեզուաւ ծանուցագիր մը կայ, որ այս սպէտնի գործածութեան վրայք մանրաւոր տեղեկութիւններ կուտայ :

Խմբագիր—տէր լրագրոյս,

Դոնա Գ. Պալապրէն :

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՍՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ